

İkna edilmesi gereken kitlelerin büyük olduğu bir durumda, hedefe ulaşmak isteyenler çok yolu mubah görebilir. Manipüle olmamak için, zihin anlama becerisini manipülasyonu yapandan bile daha iyi kullanmak gerekir

BİLGE YAĞMURLU*

Manipülasyonun anahtarı zihni anlamak

İnsanların düşünceleri, beğenileri, istekleri, duyguları farklıdır. Bunu anlamak çok temel bir beceriyi gerektirir: Zihin anlama becerisi.

Bu beceri önemli olduğundan, çok erken yaşta gelişmeye başlar. Çocuk beş yaşına geldiğinde zihin anlamının temel gelişimi sağlanmıştır, ileriki yıllarda da devam eder. Gelişiminde ciddi bir problem görüldüğünde, çoğunlukla otizm gibi sosyal etkileşim güçlüğüyle tanımlanan bir durum vardır.

Özellikle sosyal ilişkiler için kritiktir zihin anlama becerisi. Birine yardım edebilmek için önce onun bir şeye ihtiyaç duyduğunu anlamamız gerekir. Birini teselli edebilmek için önce üzgün olabileceğini tahmin etmeniz gerekir. Birini kırmamak için, davranışınızın onda yaratacağı hissi bilebilmeniz gerekir.

Bununla da sınırlı değil; biri sizi kandırmak mı istiyor, manipüle ederek size bir şey mi yaptırmaya çalışıyor, bunları fark edebilmek için de gerekir zihin anlama. Ancak o zaman kendinizi koruyabilirsiniz.

Kurdun ak patisi

Görünen ve gerçekte olan arasındaki farkı anlamak her zaman kolay değildir. Bunun için küçük yaştan itibaren çocuklarımıza masallar okuruz; güzel kraliçenin gerçekte bir cadı olabileceğini, ayaklarını una bulayan kurdun keçi gibi görünebileceğini anlatarak çocuklarımızın zihin anlama becerisini geliştirmeye çalışırız. Gelişsin ki,

kendi başlarına gelmeden fark edebilsinler bu gibi durumları.

Tabii çocuklar bunu fark ettiklerinde bir başka şeyi de öğrenmiş olurlar. İyi görünenlerin kötülük yapabileceğini öğrenen kişi, artık isterse kendi de iyi görünerek kötülük yapabileceğini kavramıştır. Kurt olmadığımızı düşündürtebilmek için demek ki patiyi kısa süreliğine beyaza boyayıp şöyle bir kapının altından uzatıvermek yeterlidir. Demek ki saf ve muhtaç görünerek istediğiniz pek çok şeyi yaptırabilirsiniz.

Kısaca söylemek gerekirse, her beceri gibi (mesela dil) zihin anlama da kötüye kullanılabilir. Zihin anlama geliştiği zaman insan sadece kendisini kandırmak isteyenleri daha iyi fark etmekle kalmaz, başkalarını nasıl kandırabileceğini, istediğini elde edebilmek için neler yapabileceğini de bilir.

Neyi, nasıl söylerseniz karşınızdaki size inanır; önemli bir bilgidir bu. Bunu iyi tahmin edebilme beceriniz olduğunda, teatral yönünüz de kuvvetliyse, çok başarılı olabilirsiniz.

Neyi nasıl anlatırsanız, kendinizi nasıl acındırabileceğinizi bilirsiniz. Kendinizi acındırarak size sempati duyulmasını sağlayabilirsiniz.

Kendinizi olduğunuzdan farklı göstererek size güven duyulması için uğraşabilirsiniz. Bu, kişiliğinizi daha "beğenilecek" şekilde göstererek, sahip olmadığımız deneyimi varmış gibi sunarak yapılabilir.

Çevrenizdekilerin sizi sevmesi için hoşlarına gidecek şeyler söyleyebilirsiniz.

Hoş görünmek istediklerinizin hoşlandıklarından hoşlanır, hoşlanmadıklarından uzak durmaya çalışsınız.

Tüm bunlarla uğraşmanızın bir sebebi vardır elbet: Yaratmaya çalıştığımız bu sosyal ağ işinize yarayacaktır. Ayarı iyi yapılmış bu hareketler, çok iyi gelişmiş bir zihin kuramı becerisi gerektirir.

Sözünü ettiğimiz bu davranışlar, Makavelist diye adlandırabileceğimiz kişiliğin özelliklerindedir. Bu anlayışta, amaca giden yolda her şey mubahtır, önemli olan her nasıl olursa olsun hedefe ulaşmaktır. Yapılanın ahlaki olması gerekmez.

Politika zihni anlamayı gerektirir

Siyasette başarılı olmak için de zihinleri iyi anlamak gerekir.

Toplumun nabzını tutabilmek, en çok neye ihtiyacı olduğunu fark etmek, nasıl davranıldığında kendini iyi ve önemli hissettiğini anlamak...

Ne yaparak toplumu yönlendirebileceğini bilmek...

En doğrusunu kendisinin bildiğine, en iyiyi kendisinin yapabileceğine ikna etmek...

Bir toplum en çok hangi duygularla harekete geçirilebilir hissetmek...

İnsanlar en çok nelerden korkar, en çok hangi günlere dönmek istemezler bilmek... Bu korkunun nasıl yaratılabileceğini bilmek...

İyi olan nasıl farklı gösterilerek karalanabilir bilmek...

Bir toplumu hangi olaylar, sözler bü-

tünleştirir, hangileri kutuplaştırır bilmek...

Zayıf görünmekten ne zaman yarar sağlayacağını, ne zaman zarar göreceğini bilmek... Kendisine yapılanlardan dolayı her daim mağdur olarak zayıf görünmekle, kendi hataları için özür dileyerek zayıf görünmek arasındaki farkı bilmek...

...kişiler arası ilişkilerde zihin anlama nasıl hem iyilik yapmak, hem de fayda sağlamak için kullanılabilir, siyasette de aynı şekilde, iyi gelişmiş bir zihin anlama becerisi hem toplumun iyiliği için kullanılabilir, hem de toplumu manipüle etmek için.

Manipülasyonu fark etmek de ileri bir zihin anlama becerisi gerektirir. Bunun için ya önceki deneyimlerimiz bize yol gösterecektir, ya da dinlediğimiz hikâyeler.

Bir yıl sonra Gezi

Gezi, insancıl, çağdaş ve barışçıldı; kavga amacı taşımıyordu. Gezi'yi silahlı, maskeli, kim olduğu belli olmayan gruplarla özdeşleştirerek karalamaya çalışmak, yukarıda anlattığım birçok manipülasyon biçimini içeriyor.

Politikada Makyavel anlayış yaygındır. İkna edilmesi gereken kitlelerin büyük olduğu bir durumda, hedefe ulaşmak isteyenler çok yolu mubah görebilir. Manipüle olmamak için, zihin anlama becerisini manipülasyonu yapandan bile daha iyi kullanmak gerekir.

***Koç Üniversitesi**